

Párbeszéd Kószó József Szobából nem lehet igazgatni

— Nem az lep meg, ha egy igazgatót egyik napról a másikra másik székbe, más fontos beosztásba helyeznek, hanem az, hogy évtizedekig a helyén maradjon. Mi a titka?

— Engem 57-ben neveztek ki, együtt a jelenlegi főmérnökkel, főkönyvelővel, a vállalat alapításakor. Harminckét éves voltam, ők nálam is fiatalabbak. Együtt mellette éltük át a nehéz éveket, meg a körülbelül a negyedik öt éves terv eleje óta érzékelhető „felfutást” is. El is mondtam novemberben az ifjúsági parlamenten: ez a pechjük a fiataloknak, ez a nagyjából egykorú vezetői hármaskör... Mi szerencsére olyan korbba születünk bele, s akkor lettünk felnőttek, amikor a megújuló ország maga is naponta megújuló embereket kívánt.

— Így lett az asztalossegédből a szegedi ifjúsági mozgalom tagja, 1944-ben párttag, az alsóvárosi MADISZ-szervezet titkára, majd 1949-ben az akkor összevont kommunista, szociáldemokrata és — nem tévedés — püspöki tanoncotthonok vezetője.

— Kezembet nyomták. Az új ember kovácsát, adtak két napot, hogy elolvassam, s mikor megkérdeztem, mit csináljak én majd igazgatóként, mondták: amit a könyvből leszűrök magamnak, azt. Meg persze olyan szemlélettel, amilyenel addigra az életem ellátott. Addigra kétszer szöktem vissza Szegedre. Először a hajmáskéri hadiüzemből, ahová egyik ismerősöm csábított magasabb órabérral, s csak ott derült ki, miféle munkára, milyen üzembe. Három nap alatt kitélt az esztendő. Lőszeres láda alját szögezte, aki akarja, én otthagytam. Tudja, olyan szépen én ezt a mocskos nagyállomást az életben nem láttam, mint akkor. A második szökevény volt. Viték a leventék, Félégházánál jutott eszünkbe ötünknek, hogy de messze van a „haza”. Alkonyatkor ellőgtünk. Ma sem tudom, hogy jöttünk át a fronton. Az első szovjet katonát a sándorfalvi elágazásnál láttuk. Aztán — ez október 13-án volt — a Bajai úton, a város alatt csak megkérdezték, honnan, s hová. Mutattuk a két tornyot. Egy éjszákra voltunk hadifoglyok, reggel elengedtek. De kutyá érzés volt 300 méterre a lakásunktól, pincébe zártan...

— Hogyan folytatódott a renyyes kalandok?

— Jelentkeztem az ifjúsági szervezetbe. A felvételi öt percig tartott, már mehettünk is bútorot hordani. Aztán meg zongorát, székeket „szerezni” a kórusnak. Kinéztük a mostani vasutas művelődési otthon kultúrháznak. Addig volt a miénk, amíg kitakarítottuk. Akkor Vencel atya felmutatta a menlevélét. Gondolhatja, mit éreztünk. Egy valamit persze akkor nem tudtunk. Hogy ez lesz majd a mi hőskorunk. Ezt csak később fedezi fel az ember, amikor rájön, hogy a nálánál idősebbek hagyták önállóan dolgozni, megszólalni, gondolkodni. De biztos vagyok abban, hogy minden nemzedéknek megvan a maga hőskora. Emlégetik itt nálunk a gyerekek a hatvanas éveket. Nekik az az emlékezetes.

— Így mondta: hagyták önállóan dolgozni, megszólalni. Ön hagyja a maiakat?

— Hadd meséljek el választ helyett egy esetet. Vitakört vezettek, összerúgtak a port. Azon, hogy így fogalmaztam: természetesen vannak még egyenlőtlenségek. Egyenlő munkáért nem egyenlő bér például. Visszaszólta: ha így tudom, én varvok az igazgató, miért nem változtatok ezen. Miért kapja meg egy-néhány ember azt a bért, amit nem munkával keresett? Visszakérdeztem: ti hányszor jöttetek be szólni, hogy az a zsviánv ezt meg azt eltolta, de lapit? Miért nem mondtátok, vállaltátok, ha az igazgatókat érzitek?

— Aztán mégis azt mondják a munkatársai, hogy mindenről tud.

— Meg is kérdezi néha, hogy csinálom. Tudja, a fogadónapom a társadalmi ellenőrzés legjobb fóruma. Engem mindenki megtalál, ha valaki az IKV-től rosszul csinálta a dolgát. Reggeltől délutánig sok ember megfordul itt, s nemcsak a maguk panaszaát hozzák. Nem is értem, miért nem egy fogadónap után ültünk le beszélgetni...

— Mondják, kiabálni is szokott. Meg veszekedni.

— A maga kollégája így fogalmazta egyszer: érzéketlen vagyok. Nem hiszem. A szenvedélyességet bocsánatosnak tartom. Akivel összeveszek, megnyugtatom: ki is békülünk majd. Nem vagyok haragtartó. És mostanában már nem kiabálok annyit.

— Mikor tette először?

— Az asztalosműhelyben. Lektartam a zöld kötetet, én ennyi pénzért nem dolgozom tovább. Aztán a másik mesterem hasonló ügyben vitt a rendőrségre. Elengedtek, mert nem munkamegytagadás volt, hanem politikai kérdés. Onnan én vittem át őt a szakszervezetbe, hogy elmagyarázzák neki, mit lehet, s mit nem. Ami pedig a nyakasságot illeti: az első téveszervezésük után egy évvel kimentem Mihálytelekre, hogy megnézzem: kezét fognak-e még velem az emberek. A makacsához, egyenes beszédhez ez is hozzátartozik. Hát még ha önvédelemből teszi az ember...

— Érték sérelmek, bántások?

— Ne úgy értse. De Pestre küldtek, iskolába, aztán meg át is helyezték egy ottani ipari tanuló iskolába. Futkostam össze-vissza, hadd maradjak Szegeden, én még ma is belepirulok, ha e-vel kell beszélnem. Csúfoltak, kuncogtak a gyerekek a háttam mögött, de nem jöttem vissza. Azért azoknak az éveknél is volt egy szökevény. Negyven gyerek jött fel utánam Pestre, tán ma is valamelyik Váci úti gyárban dolgoznak. Az a szökevény, az nagyon jól esett. De még azzal is a város húzott engem vissza. Az ellenforradalom után lett aztán lehetőségem arra — tiszt voltam —, hogy a leszerelésem kérjem. Jövek haza, otthon is csak a dolgom teszem majd. A munkás-öröszeg szervezése és zászlóaljparancsnok-helyettesesség várt idehaza. És 1957-ben a kinevezés az IKV élére...

— Meglepték ezzel?

— Nagyon. De hát itt is rendet kellett csinálni. Nem tudom azóta sem, sikerült-e, sikerült-e valaha. Sok elkeseredett nap, hiábavaló vargabetű, tévesnek bizonyult szervezési intézkedés után talán most rázódunk a helyünkre, most, hogy a lakóház-felújításban mutatkozó országos lemaradásra felfigyeltünk. Az 1978. október 12-i KB-közlöny, azt hiszem, nagyon biztat, serkent majd minden illetékest. Egyébként sokáig abban bíztam, hogy mi itt Szegeden talán már 1985-re behozhatjuk a lemaradást.

— Már nem bizakodó?

— Egy év múlva megmondom. Most elhamarkodottan lennék az.

— 1985-ben éri el a nyugdíjkorhatárt. Elmegy?

— Nézze, én a fiamtól, lányomtól is három-három unokát rendeltem. Ígértem, a nevelésüket rám bízhatják. Szeretek még most is barkácsolni, kertészkedni is rendszeresen lehet csak, lesz hát dolgom nyugdíjaként. De csak egyetlen egyszer mondták azt, hogy ne menjek nyugdíjba — akkor maradok.

— Olyan jó szék ez az igazgatói?

— Nézze, irigylem biztos hogy nem volt. Úgy értem, nemigen lehetett hozzá bárkinek is kedve, hogy Kószó József helyére pályázzon. De én jól érzem itt magam. Szólt értek mindenkiel. Egyszer át akartak helyezni a téglaparbába. Az érvelésem csak az volt: ha én nem nézhetek úgy erre a sok rossz szegedi házra,

hogy ez mind az én gondom, akkor engem eltemetnek. Tudja, ha én leszálok a buszról, már a munkaterületen vagyok. A katonák azt mondják: a dolgozó népet szolgálom. Én meg Szegedet. Ismerősöm az egész város. Jó dolog, hogy a mi lakóházfelújításunknak ma már országos visszhangja van, de még jobb, hogy az ember úgy megy végig az utcán, hogy érdemes már a sarkoknál a mellékutakba is benézni.

— Meg a kapualjakba, a belső udvarokba is?

— Persze, iradatlanul sok még a munka. Ezért is vallom: IKV-t nem lehet úgy igazgatni, hogy az ember ül a szobájában. Sok-sok emberrel, intézménnyel kell kapcsolatot teremteni, csak így lehet beleszólni a várospolitikába. És bele is kell. Egyszer — jó régen — szót kértem a kamaraszínház felújítása ügyében. No, meg is kaptam, hogy köszönik a magánvéleményem, de ez várospolitikai kérdés. Hát aztán, én is szegedi vagyok! Sértett az a letörkölés. És látja, azért még máig szókimondó maradtam. Nem hiszek abban, hogy az igazgatónak csak igazgatnia kell. Rész kell vennie mindenben — mint annak idején, amikor nehezen ment a dolog az építész-szakosoknak, hát bejöttünk vasárnap fűrészelni a padlónak való deszkát.

— Csak akkor még ezt nem hívták akciónak, felajánlásnak.

— Legfeljebb annyit mondtak: a Kószó szereti még mindig a frissen fűrészelt fa illatát...

PÁLFY KATALIN

A tanulás becsülete

Számtalanszor tapasztaljuk, hogy mindazokat a témákat, melyek az oktatás-ügygel, a nevelési kérdésekkel foglalkoznak, társadalmunk széles érdeklődése kíséri. Így volt most is, midőn az országgyűlés 73. időszakán közoktatásunk helyzetéről tárgyaltak a képviselők. A beszámolóok széles skálán realisan elemezték a kialakult helyzetet, felsorakoztatták a párt-határozat megvalósítása útján elért eredményeket, ugyanakkor érzékeltették azokat a problémákat, amelyek megoldásán már a közeli jövőben munkálkodni kell.

Győri Imre elvtárs, a Központi Bizottság titkára felszólalásában megfogalmazta a tennivalókat is, mikor többek között hangsúlyozta: „Most és a közeljövőben azonban nem szervezeti változásokban kell előrehaladásunk feltételeit keresni, hanem a tartalmi megújulásban, a módszerek fejlesztésében, a legjobb pedagógiai tapasztalatok elterjesztésében.”

A tartalmi korszerűsítést széles körű, helyenként éles viták kísérték. Ezek során egyesek a természettudományos, mások pedig a humán ismeretek arányát szeretnék volna növelni a tananyagban belül, egymás rovására — állapította meg ugyancsak Győri Imre elvtárs. A választ a vitára ily módon adta meg: „Az oktatáspolitikát nem állíthatja egymással szembe a művelődési anyag e két nagy területét. A megfelelő arányokat tudatosan kell kialakítani... Ez nem valamiféle aranyközéput, hanem a szocialista ember és szakember képzésének követelménye.” S hogy témafejtése és az azzal kapcsolatos megállapítás nem volt ok nélküli, arra Polinszky Károly oktatási miniszter beszámolójában is találunk utalást, amikor megállapítja: „A tanulók túlterhelésének csökkentésére közelítettünk egymáshoz az érettségi és a felvételi vizsgákat, a gimnazistáknak a korábbiánál kevesebb tantárgyból kell érettségizniük, illetve csökkentettük a kötelező vizsgatárgyaknak számát és növeltük az érettségivel a választási lehetőségeket. A hatás kettős jellegű volt. Valóban kisebb a terhelés, viszont nem jó, hogy a tanulók az utóbbi években szinte kizárólag a felsőfokú továbbtanulási szempontból döntö felvételi tárgyakra összpontosították figyelmüket, erejüket.”

A megállapítás teljes mértékben helytálló. A néldákért azonban nem szükséges a felsőoktatási intézményekhez menni, találunk ilyet bőven a középisko-

labán is. Nagyon sokszor elgondolkoztatják az embert az iskolákban a tanári szobában elhangzó megjegyzések, mert ahogy közeleg az érettségi — ahol nemcsak a diák, hanem a tanár négy-évi fáradságos munkáját is méri — egyre idegesebb lesz néhány tanár. „Könyörgök, rimámkodok, hogy tanulják a magyart, mert érettségi tárgy, de rám se hederítenek, mert orvosi karra mennek, ahol a fizika a felvételi tárgy” — panaszkodik az egyik. „Én már ilyet is mondtam az osztályban — jegyzi meg másvalaki —, hogy legalább rám és az iskola tisztességére való tekintettel tanulják a kötelező érettségi tárgyakat, még akkor is, ha közöttük nincsen felvételi tárgy.”

A beszélgetéseknek, megjegyzéseknek ezzel még nincs vége. Szóba kerül egyes tanulók tanulás iránti igénytelensége, mondhatjuk inkább úgy, hogy „minimum-szemlélete”. De még ennél is lehangelőbb a „csak a felvételi tárgyat tanulom” felfogás. S ami ezekben az esetekben a legszomorúbb: tiszszor, hússzor többet dolgozik a tanár, s az eredmény mégis csekély. Annál pedig nincs lehangelőbb dolog, ha a nevelő nem látja fáradozásának, munkájának az eredményét. Érthető tehát az aggodalom, amikor mostanában többen is felvetik: ilyen tanulási szemlélet mellett mikor tudják bepótolni fiataljaink azt a tudásanyagot, amit épp a legfogékonyabb korban elmulasztottak megtanulni? Vagy talán lemondunk volna a sokoldalúan képzett szocialista ember kiművelésének a céljáról?

Nem mondtunk le! A tanulók túlterhelése érdekében hozott határozatok idősebbek és eredményesek voltak, de az már valóban túlzás, hogy ennek ürügyén egyes jó képességű tanulók visszaéljenek a bizalommal, feladják az igényes tanulást és a magukkal szembeni követelménytelenség elvét, minimumra csökkentik szorgalmukat a nem felvételi tárgyak esetében, kényelmességből feladják a második idegen nyelv tanulásának lehetőségét stb. S ettől a helyzettől bizony még tanárainkat is meg kell kímélni, mert ilyen esetekben — a nagyon sok rendszeres és becsületesen dolgozó diák eredményes előrehaladása érdekében — nemcsak az amúgy is túlfeszített munkába, hanem annak eredménytelenségébe is belefáradnak. S mindezek után a dolgokat nemcsak emberi, hanem oktatáspolitikai szempontból, az ifjúság életre való felkészülése szempontjából is nézve ismét igazat kell adnunk Polinszky Károly oktatási miniszternek amikor országgyűlési beszédében ezt mondta: „A tanulók sokoldalú művelése, nyitottsága, érdeklődésük szélesítése érdekében módosítani kell korábbi intézkedéseinket. Ennek előkészítése folyik most a pedagógusok segítségével.” E mondatok után érthető — a miniszteri bejelentés alapján — a történelem tantárgyat újabb kötelező érettségi tantárggyá tétele, s minden bizonyítást igénylő vizsga és új felvételi rendszer kidolgozása amely nemcsak a két-három felvételi tantárgy eredményét méri, hanem a felvételi pontszámok határának magasabbra emelésével a tanulók általános műveltségét is értékeli, illetve a felvételi eredményekbe beszámítja. Olvan pontrendszer kidolgozásáról van tehát szó — a pedagógusok széles táborának egyetértésével — amely a szaktárgyi tudás mellett az általános műveltség megszerzésére is készíteti a fiatalokat.

A tanulmányi munka színvonalának emelése érdekében várható intézkedés nyilvánvalóan nem megy máról holnapra. Egy azonban biztos: a probléma megoldását már most is nagymértékben segítheti az igényes és színvonalas oktató-nevelő munka. A szülőknél az iskolával való jó szellemű együttműködése, s az olyan tanulmányi fegyelmet és munkarendet erősítő iskolai szellem, ahol a jó tanulmányi színvonalnak a szorgalmas és jó tanuló diáknak, a kiválóan felkészült, követelményeket támasztó és a jó eredményekért sokat fáradó pedagógusnak rangja, tisztelete és becsülete van.

BÁNFALVI JÓZSEF

Páikai Tivadar

Egy versnyi váróterembe

alig mosolyban
ahogy asszonyok ülnek
résnyire szétnyitott lábbal
feszlett virágos pongyolában

ahogyan ülnek
forró kávét szűrszögletve
a félhomályban;
nézik a szemközti
szótlán háztetőket
(a zsindeket simogató
csavargó langy eső):

egyre többet gondolnak
rég nyarakra férfiakra
ahogy elülnek a délutánban

mondhatnám: Bolondos
[Költők]
akik kocsmatrónon ülve
az utolsó pohár bort ürítik
s vadbőrökbe bújva
behúzódnak egy versnyi
váróterembe

Tasnádi Varga Éva

Kaland

A fák az égig nyúltak,
a járda ezüst kő volt,
táncoló rőt zsinóron
lángolt, repült az újhód.

A házak hóban álltak,
fekete varjak szálltak,
s én tovább mentem újra,
neki az éjszakának.

Itt-ott egy szelíd kemény
füstölt kéken pörögve,
a Galga jég-ruháján
tündérek hulló könnye.

A gyermekkori erdőn
ezer csengő csilingelt,
— jaj — esendő az ember,
hogy elfelejtett mindent!

Fekete varjak szálltak
a régi szánkóútra,
és tovább bandukoltam,
és fájt a szívem újra.

Nem volt a régi ház sem,
nem volt a kút, a hársfa,
olajfa ága sem hajlott
ifjú anyám hajára.

Fiatl, édes arca
most világít az éjben,
kontyának arany szála
átfonódott a réten.

Fekete varjak szálltak,
és árnyék-szánkók jöttek,
és rossz, felnőtt szívemnek
bólogatva köszöntek.